

14. Хейне П. Экономический образ мышления / П. Хейне. – М.: «Новости», 1997. – 704 с.
15. Найт Ф. Риск, неопределенность, прибыль / Ф. Найт – М.: Дело, 2003. – 352 с.
16. Экономическая стратегия фирмы: учебное пособие / под ред. засл. деят. науки РФ, докт. экон. наук, проф. А.П. Градова. – 2-е изд. испр. и доп. – СПб.: Специальная литература, 1999. – 589 с.
17. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. №2210-III // ВВР України. – 2001. – № 12. – Ст. 1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T012210.html.
18. Ермолов М.О. Чем отличается конкурентоспособность фирмы от конкурентоспособности товара. Как продать товар на вашем рынке / М.О Ермолов. – М.: Мысль, 1990. – 364 с.
19. Хруцкий В.С. Сучасний маркетинг / Хруцкий В.С., Корнєєва І.В., Автухова Е.Э. – М.: «Фінанси і статистика», 2004. – 461 с.
20. Ожегов С.И. Словарь русского языка / под ред. Н.Ю. Шведовой. – М.: Рус. яз., 1986. – 1240 с.
21. Забелин П.В., Моисеева Н.К. Основы стратегического управления: учеб. пособ. / П.В. Забелин, Н.К. Моисеев. – М.: Информационно-внедренческий центр, «Маркетинг», 1998. – 195 с.
22. Маренич А., Астахова И. Управление конкурентоспособностью предприятия / А. Маренич, И. Астахова // Бизнес-Информ. – 1996. – № 5. – С. 23–27.
23. Душко А.П. Обеспечение конкурентоспособности ремонтно-строительных предприятий в условиях жилищно-коммунальной реформы: дис. канд. экон. наук / А.П. Душко. – СПб., 1998. – 221 с.
24. Шинкаренко В.Г., Бондаренко А.С. Управление конкурентоспособностью предприятия: монография. / В.Г. Шинкаренко, А.С. Бондаренко. – Харьков: Изд-во ХНАДУ, 2003. – 186 с.
25. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства: монографія / за заг. ред. проф. Ю.Б. Іванова, проф. О.М. Тищенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 384 с.
26. Стивенсон В.Дж. Управление производством / В. Дж. Стивенсон; пер. с англ. – Москва: ООО «Лаборатория базовых знаний», ЗАО «Бином», 1998, – 928 с.
27. Люкшинов А.Н. Стратегический менеджмент: учебное пособие для вузов. / А.Н. Люкшинов – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 375 с.
28. Рыночная экономика: словарь / под общ. ред. Г.Я. Кипермана. – М.: Республика, 2003. – 455 с.
29. Миронов М.Г. Ваша конкурентоспособность / М.Г. Миронов. – М.: Альфа-пресс, 2004. – 160 с.
30. Шкардун В.Д. Интегральная оценка конкурентоспособности предприятия / В.Д. Шкардун // Маркетинг. – 2005. – № 1 (80). – С. 38.
31. Маракулин М.В. Управление компромиссами как фактор конкурентоспособности компании / М.В. Маракулин // Менеджмент в России и за рубежом. – 2003. – № 4. – С. 25-31.
32. Голубков Е.П. Маркетинг: словарь-справочник / Е.П. Голубков. – М.: Дело, 2000. – 440 с.
33. Рубин Ю.В. Конкуренция: реалии и перспективы / Ю.В. Рубин, В.В. Шустов. – М.: Знание, 1990. – 64 с.
34. Фасхиев Х.А. Анализ методов оценки качества и конкурентоспособности грузовых автомобилей / Х.А. Фасхиев // Методы менеджмента качества. – 2001. – № 3. – С. 24-29.
35. Воронов Д.С. Оценка, анализ и выявление путей повышения конкурентоспособности предприятий: дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Д.С. Воронов. – Екатеринбург, 2002. – 145 с.
36. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: проблемы и решения [Текст] / Г.М. Скударь. – К.: Наук. думка, 1999. – 496 с.
37. Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад.-голов. ред. Бусел В.Т.]. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.

*Рецензент д.е.н., професор ХНУБА Іванілов О.С.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 338.48

PEST-АНАЛІЗ КРУЇЗНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Ємельянова К. С., викладач (МГУ)

В статті розглянуто доцільність використання PEST-аналізу як інструменту дослідження факторів зовнішнього середовища ринку. Здійснено PEST-аналіз українського сегменту ринку круїзних послуг. Доведено, що вітчизняний круїзний ринок розвивається в умовах негативного впливу зовнішніх факторів, тому основним завданням держави в рамках підтримки морегосподарського комплексу має бути розробка заходів, спрямованих на мінімізацію агресивного впливу таких факторів.

Ключові слова: круїзний ринок, зовнішнє середовище, фактори зовнішнього середовища, PEST-аналіз.

PEST-АНАЛІЗ КРУІЗНОГО РЫНКА В УКРАІНЕ

Емельянова Е. С., преподаватель (МГУ)

В статье рассмотрена целесообразность использования PEST-анализа как инструмента исследования факторов внешней среды рынка. Осуществлен PEST-анализ украинского сегмента рынка круизных услуг. Доказано, что отечественный круизный рынок развивается в условиях негативного влияния внешних факторов, поэтому основной задачей государства в рамках поддержки морехозяйственного комплекса должна быть разработка мероприятий, направленных на минимизацию агрессивного воздействия таких факторов.

Ключевые слова: круизный рынок, внешняя среда, факторы внешней среды, PEST-анализ.

PEST-ANALYSIS OF A CRUISE MARKET IN UKRAINE

Yemelyanova K. S., lecturer (IHU)

The scientific paper describes the advisability of using PEST-analysis as a tool for the study of environmental market factors. PEST-analysis of the ukrainian segment of cruise services market has been done. It was proved that the domestic cruise market was developing in terms of a negative impact of external factors, therefore the main task of the state within the framework of maritime sector support must be the elaboration of measures focused on minimizing the aggressive effects of such factors. From the state side these measures should minimize in the first instance the negative impact of politic, legal and economic factors.

Keywords: cruise market, external environment, environmental factors, PEST-analysis.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями.

Круїзний ринок являє собою цілісну систему, елементи якої тісно взаємодіють між собою. Крім того, така система не здатна функціонувати відокремлено від інших ринків. Зовнішнє середовище суттєво впливає на кон'юнктуру та ресурсне забезпечення круїзного ринку, формує можливості подальшого розвитку круїзного ринку.

PEST-аналіз виступає дієвим інструментом стратегічного менеджменту, що дозволяє проаналізувати зовнішнє середовище круїзного ринку. Кінцевою метою такого аналізу має бути визначення факторів, що загрожують розвитку круїзного бізнесу в Україні, а також факторів, збільшення позитивного впливу яких сприятиме більш ефективному використанню наявних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти розвитку круїзного бізнесу висвітлено в наукових роботах С.М. Боняр, І.А. Голубкової, В.В. Жихаревої [1-3]. Зазначені автори підкреслюють необхідність системної державної підтримки вітчизняного круїзного бізнесу, а також його високу потенційну прибутковість для національної економіки, екологічність, залежність від зовнішніх факторів. Однак необхідною є розробка стратегії довгострокового розвитку круїзного бізнесу в Україні, а також подальше удосконалення методів аналізу її ефективності.

Стратегічний аналіз факторів зовнішнього середовища за допомогою PEST-аналізу зроблено в дослідженнях І. Ансоффа, А.П. Градова, П. Друкера, А.А. Томпсона [4-7]. Підкреслено, що зовнішнє середовище є нестабільним, рухливим,

тому необхідно забезпечити таку взаємодію з ним, щоб досягти визначених цілей та збалансованого довгострокового розвитку організації.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Однак в більшості наукових робіт увага зосереджена на стратегічному аналізі факторів зовнішнього середовища організації, а не ринку в цілому. В той час як PEST-аналіз може бути успішно адаптований для дослідження зовнішнього середовища круїзного ринку в Україні.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є здійснення PEST-аналізу круїзного ринку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішнє середовище являє собою сукупність факторів, які впливають на круїзний ринок, а також обумовлюють наявність необхідних ресурсів для його розвитку. Всі фактори зовнішнього середовища прямо не залежать від функціонування окремих суб'єктів круїзного ринку в Україні. Зовнішні ресурси круїзного ринку є обмеженими, тому одним із завдань стратегії довгострокового розвитку ринку має бути організація налагодженого зв'язку з постачальниками ресурсів з метою їх отримання в необхідний час і в необхідній кількості.

Для реалізації стратегії збалансованого розвитку круїзного ринку на національному рівні повинна бути розроблена система аналізу зовнішнього середовища вітчизняного круїзного ринку, його стану, тенденцій розвитку та структури. Однак у зв'язку з тим, що структура такої системи аналізу складається з багатьох елементів, необхідно визначити ті фактори зовнішнього середовища, від яких вирішальним

чином залежить ефективність функціонування круїзного ринку в конкретний період часу. Найбільш доцільною вважається система аналізу факторів зовнішнього середовища на основі PEST-аналізу. Подібний аналіз дозволяє визначити вплив на круїзний ринок факторів, якими є: економічні, соціо-культурні, політико-правові, технологічні [8, С.94]. В PEST-аналізі конкретно не виділені ринкові і міжнародні фактори зовнішнього середовища. Вважаємо, що такий підхід є вірним у зв'язку з тим, що група ринкових факторів впливу на круїзний ринок здебільшого заснована на аналізі інтенсивності та методів конкурентної боротьби. Це обумовлює те, що для їх аналізу більш ефективним є використання спеціального інструменту, наприклад такого як схема конкурентних сил М. Портера. Міжнародні фактори зовнішнього середовища є суттєвими для аналізу круїзного ринку України, але можливості їх дослідження обмежені із-за складності доступу до реальної інформації, постійної зміни цих факторів, їх багатомірності. Крім того, всі міжнародні фактори зовнішнього середовища можуть бути розподілені між чотирма обраними вище факторами.

Таким чином, PEST-аналіз зосереджений на основних групах факторів зовнішнього середовища, що дозволяє ефективно та з мінімальними витратами аналізувати, розробляти стратегію зменшення негативного та збільшення позитивного впливу факторів зовнішнього середовища на круїзний ринок в Україні. Головною метою проведення такого аналізу має бути розробка стратегії збалансованого розвитку круїзного ринку з урахуванням інструментів адаптації до умов зовнішнього середовища. Особливістю PEST-аналізу є те, що всі фактори повинні збиратися та досліджуватися системно та цілісно, адже всі учасники круїзного ринку тісним чином пов'язані між собою. Зміна одного із факторів обов'язково впливає на інші, тому

цінність такого аналізу полягає саме в цілісності їх дослідження. Крім того, перевагою PEST-аналізу є те, що він відносно простий у використанні і може бути адаптований майже до всіх видів ринку або організацій з різними напрямками діяльності.

Для того, щоб стратегія збалансованого розвитку вітчизняного круїзного ринку була більш ефективною, вважаємо необхідним одночасне використання PEST- та SWOT-аналізів. Перший дає можливість дослідити фактори зовнішнього середовища глибше, детальніше, а другий – комплексно дослідити як внутрішнє, так і зовнішнє середовища круїзного ринку в Україні.

В загальному вигляді політико-правові фактори зовнішнього середовища круїзного ринку пов'язані з державним регулюванням, існуючою нормативно-правовою базою. Економічні фактори зовнішнього середовища засновані на аналізі ефективності використання ресурсів круїзного ринку та їх потенційному нарощуванні. Соціо-культурна складова зовнішнього середовища визначається поведінкою та мотивацією вітчизняних споживачів круїзного продукту. Тенденції останніх років свідчать про те, що саме ця група факторів є однією з найвпливовіших на круїзному ринку, адже вона обумовлює особливості попиту на круїзний продукт. Роль технологічних факторів також є значною. У зв'язку з тим, що щорічно зростають вимоги до технічного оснащення круїзних суден, учасникам вітчизняного круїзного ринку необхідно розвивати та вдосконалювати власні технічні можливості. Також до цієї групи факторів слід віднести інформаційне забезпечення учасників круїзного ринку. PEST-аналіз круїзного ринку в Україні наведений в табл. 1. Кожна група факторів зовнішнього середовища круїзного ринку розподілена на негативні та позитивні фактори з метою оцінки їх впливу на розвиток вітчизняного круїзного ринку.

Таблиця 1

PEST-аналіз круїзного ринку в Україні

Політико-правові фактори (Р)	Економічні фактори (Е)
Негативні:	Негативні:
1. Відсутність спеціальних нормативно-правових актів в сфері регулювання круїзного ринку. 2. Складна процедура митного оформлення пасажирів та багажу в портах України. 3. Відсутність злагоджених дій між всіма учасниками вітчизняного круїзного ринку. 4. Недостатня державна підтримка розвитку круїзного бізнесу в Україні. 5. Відсутність на державному рівні інституціонального органу, покликаного регулювати діяльність учасників круїзного ринку в Україні. 6. Відсутність послідовної політики регулювання моргосподарського комплексу України.	1. Великі бар'єри входу на круїзний ринок. 2. Значна конкуренція на круїзному ринку. 3. Постійні коливання курсу гривні. 4. Низький показник схильності до зберігання доходів. 5. Негативна загальна характеристика національної економіки в даний період часу. 6. Високий рівень інфляції. 7. Високий рівень безробіття працездатного населення. 8. Завищені ціни на круїзний продукт.

1	2
Позитивні:	Позитивні:
1. Прийняття державних та регіональних стратегій розвитку туризму, море господарського комплексу. 2. Рішення про удосконалення транспортного сполучення між портом та аеропортом. 3. Поступове реформування вітчизняного законодавства в сфері регулювання морегосподарського комплексу.	1. Наявність морських та річкових ресурсів для розвитку вітчизняного круїзного ринку. 2. Можливість співпраці з іншими портами Чорного моря.
Соціо-культурні фактори (S)	Технологічні фактори (T)
Негативні:	Негативні:
1. Зменшення доходів населення. 2. Низький рівень народжуваності в Україні. 3. Високий рівень смертності населення. 4. Низька соціальна підтримка населення. 5. Недостатнє пенсійне забезпечення людей похилого віку. 6. Підвищення пенсійного віку населення.	1. Відрив між наукою та виробництвом. 2. Недостатнє державне фінансування наукових досліджень. 3. Закриття науково-дослідних інститутів. 4. Занепад вітчизняної сфери суднобудування. 5. Відсутність контрактів між іноземними та вітчизняними суднобудівниками.
Позитивні:	Позитивні:
1. Переорієнтація цінностей населення до відпочинку. 2. Зменшення активності на роботі. 3. Орієнтація на відпочинок зі всіма членами родини. 4. Зміна структури доходів, перехід від споживання матеріальних товарів до нематеріальних товарів. 5. Збільшення кількості професій з гнучким графіком роботи, розвиток професії фрілансера. 6. Наявність великої кількості туристичних та культурних об'єктів. 7. Участь портів України у міжнародних туристичних виставках. 8. Проведення культурних заходів національного та міжнародного значення	1. Створення та поступове інформаційне наповнення сайту BASPA. 2. Місцеві програми розвитку місць для паркування транспортних засобів, будівництво розважальних центрів. 3. Розробка програм розвитку мережі туристичних інформаційних центрів на території приймаючих місць. 4. Забезпечення в достатній кількості дорожніх знаків на англійській мові.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, зовнішнє середовище є надзвичайно агресивним для круїзного ринку. Фактори цього середовища суттєво впливають на розвиток вітчизняного круїзного ринку, головніші з яких можуть бути досліджені за допомогою PEST-аналізу. Використання такого інструменту, постійний моніторинг ринку, системних аналіз отриманих результатів дозволяють розробити адекватну, ефективну стратегію збалансованого розвитку вітчизняного круїзного ринку на довгострокову перспективу. Проведенням PEST-аналізу повинні займатися відповідні органи в сфері морегосподарського комплексу України. Можуть бути використані різні варіанти організації процесу проведення PEST-аналізу, але у зв'язку з відсутністю спеціалізованого органу з розвитку круїзного бізнесу в національному масштабі, одним з найбільш ефективних є розподіл аналітичних функцій між відповідними

міністерствами та управліннями. Нераціональним є покладання всіх повноважень з аналізу зовнішнього середовища круїзного ринку на Міністерство інфраструктури або на регіональні управління з розвитку транспортного чи морегосподарського комплексів, адже в цьому випадку економічна та соціо-культурна підсистема зовнішнього середовища будуть досліджені недостатньо професійно та якісно.

Проведений PEST-аналіз вітчизняного круїзного ринку виявив, що здебільшого фактори зовнішнього середовища є негативними для розвитку круїзного ринку в Україні. Особливо це стосується політико-правових та економічних факторів. Зрозуміло, що зменшити такий негативний вплив є найбільш складним і водночас одним з основних завдань державної стратегії з розвитку круїзного бізнесу.

Соціо-культурні фактори зовнішнього середовища круїзного ринку виділяються серед інших груп тим, що вони впливають здебільшого

позитивно на розвиток вітчизняного круїзного ринку.

Отже, зовнішнє середовище відіграє важливу роль в процесі розвитку вітчизняного круїзного ринку. Воно формує загальні умови для функціонування учасників круїзного ринку, тому дослідження його основних факторів є необхідним етапом при розробці збалансованої стратегії розвитку круїзного бізнесу в Україні. PEST-аналіз дозволяє системно дослідити саме такі фактори зовнішнього середовища. Однак для більш повного охоплення всіх сфер діяльності учасників круїзного ринку необхідно використання і інших методів аналізу, таких як: SWOT-аналіз, аналіз конкурентних сил за моделлю М. Портера. Крім того, доцільною вважається розробка системи показників для контролю над ефективністю реалізації впровадженої стратегії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Боняр С.М. Перспективы развития судоходства река-море в украинской части дельты Дуная / С.М. Боняр // Инвестиції: практика та досвід. – ЧДУ ім. Петра Могили: ТОВ “ДКС

Центр”. – 2010. – № 10. – С. 39-44.

2. Голубкова И.А. Система оценки эффективности решений в круизном бизнесе / И.А. Голубкова // Вісник економіки транспорту і промисловості: зб. наук.-практ. статей. – Харків: УкрДАЗТ. – 2011. – Вип. 35. – С. 250-253.

3. Жихарева В.В. Экономика морского транспорта: учебник / [В.В. Жихарева, А.М. Котлубай, О.Н. Кибик и др.]. – Харьков: БУРУН КНИГА, 2012. – 480 с.

4. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.

5. Градов А.П. Экономическая стратегия фирмы / А.П. Градов. – СПб.: Питер, 1999. – 959 с.

6. Друкер П. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы / П. Друкер. – М.: Бук Чембэр Интернешенэл, 1992. – 352 с.

7. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: учеб. для вузов / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 577 с.

8. Василенко В.А. Стратегічне управління: навч. посіб. / В.А. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 396 с.

*Рецензент д.е.н., професор НУ «ОЮА» Кібік О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 336.71

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Калініченко Л. Л., д.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Визначено сучасні характерні особливості міжнародної банківської діяльності. Надано характеристику транснаціональним банкам як головним суб'єктам глобалізаційних процесів, та визначено особливості їх діяльності. Розглянуто вплив присутності іноземного капіталу в банківській системі України та визначені сильні і слабкі сторони банків з іноземним капіталом на вітчизняному фінансовому ринку.

Ключові слова: глобалізація, міжнародна банківська діяльність, глобалізація банківської діяльності, транснаціональні банки, іноземний капітал, банк з іноземним капіталом.

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ

Калиниченко Л. Л., д.э.н., доцент (УкрГАЗТ)

Определены современные характерные особенности международной банковской деятельности. Охарактеризованы транснациональным банкам как главным субъектам глобализационных процессов, и определены особенности их деятельности. Рассмотрено влияние присутствия иностранного капитала в банковской системе Украины и определены сильные и слабые стороны банков с иностранным капиталом на отечественном финансовом рынке.

Ключевые слова: глобализация, международная банковская деятельность, глобализация банковской деятельности, транснациональные банки, иностранный капитал, банк с иностранным капиталом.